

Budućnost tržišta nepokretnosti, profesije
procenitelja i proceniteljske prakse

„Osvrt na promene u zakonodavnom i profesionalnom okviru u procenama vrednosti nekretnina, kakva može biti budućnost?“

Zoran Stanić, MScCE - REV

Član NUPS-a

NUPS - NAVS

SADRŽAJ

- Stanje pre donošenja zakonske regulative
- Usklađenost propisa Republike Srbije sa propisima EU
- Šta je sve do sada urađeno?
- „Zakon o proceniteljima vrednosti“
- „Pravilnik o nacionalnim standardima, kodeksu etike i pravilima profesionalnog ponašanja licenciranog procenitelja“
- Ispit za sticanje zvanja „Licencirani procenitelj“ – prva iskustva
- Teritorijalna raspoređenost licenciranih procenitelja
- Starosna struktura licenciranih procenitelja
- Kako privući mlade u profesiju? Neophodni uslovi....
- Da li su cene na tržištu adekvatne uloženom trudu, znanju, a posebno odgovornosti?
- Obim posla
- Analiza cene
- Da li je tržište već počelo da reaguje na pojavu licenciranih procenitelja, posebno državne institucije?
- Neophodne promene

Stanje pre donošenja zakonske regulative

- Procene vrednosti nepokretnosti su radili isključivo sudski veštaci, građevinske, arhitektonske i poljoprivredne struke
- Metodologija nije postojala, radilo se uglavnom tzv. „komparativnom metodom“
- Rezultati su bili često pogrešni, a krajnji korisnici procena su često dovođeni u zabludu.
- Kolaterali su u mnogim slučajevima praktično bili neobezbeđeni i problematični (problem sa NPL-ovima)
- Sve ovo je neminovno dovelo do promena. Kao i sve promene, i ova je donela burne reakcije u Srbiji

Usklađnost propisa Republike Srbije sa propisima EU

- Directive 2006/123/EC of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 on services in the internal market – Direktiva 2006/123/EZ Evropskog parlamenta i Saveta EU o uslugama na unutrašnjem tržištu
- Srbija postaje prva država na teritoriji „ex YU“ koja uvodi standarde procena koji se baziraju i koji su potpuno usklađeni sa EVS i IVS

Šta je sve do sada urađeno?

- Ministarstvo finansija je 5. aprila 2017. godine imenovalo „Stručni odbor“ od 9 članova (6 profesionalaca sa REV I RICS licencama i 3 predstavnika državnih institucija)
- SO je doneo veći broj neophodnih pravilnika u predviđenom roku
- Najvažnije, usvojeni su „Nacionalni standardi...“
- „Nultu licencu“ dobilo je 63 procenitelja (REV, RICS, akademske titule/sudski veštaci).
- Izvršena je akreditacija institucija za organizatore stručne obuke, organizatore kontinuiranog stručnog usavršavanja, akreditovano je prvo udruženje procenitelja
- akreditovano je 5 institucija za organizatore stručne obuke
- akreditovano je 6 institucija za organizatore kontinuiranog stručnog usavršanja
- akreditovano je prvo udruženje procenitelja (za sada samo NUPS)
- 22. januara počeli su prvi ispiti za buduće licencirane procenitelje
- nakon 1. ispitnog roka, a na dan 18. marta ima registrovanih 74 „licencirana procenitelja“, sa tendencijom povećanja tog broja

„Zakon o proceniteljima vrednosti“

Zakon je objavljen	29.12.2016.
Stupio na snagu	06.01.2017.
Primena počela	06.06.2017.
Sudski veštaci će moći da rade procene u tri slučaja (čl. 3 Zakona) do	07.07.2018.

„Pravilnik o nacionalnim standardima, kodeksu etike i pravilima profesionalnog ponašanja licenciranog procenitelja“

- objavljeni su u "Službenom glasniku RS", broj 70 od 20. jula 2017.
- primena je postala obavezna
- većina banaka, kao najvećih konzumenata procena, ne prihvata više procene koje nisu u skladu sa „Nacionalnim standardima...“

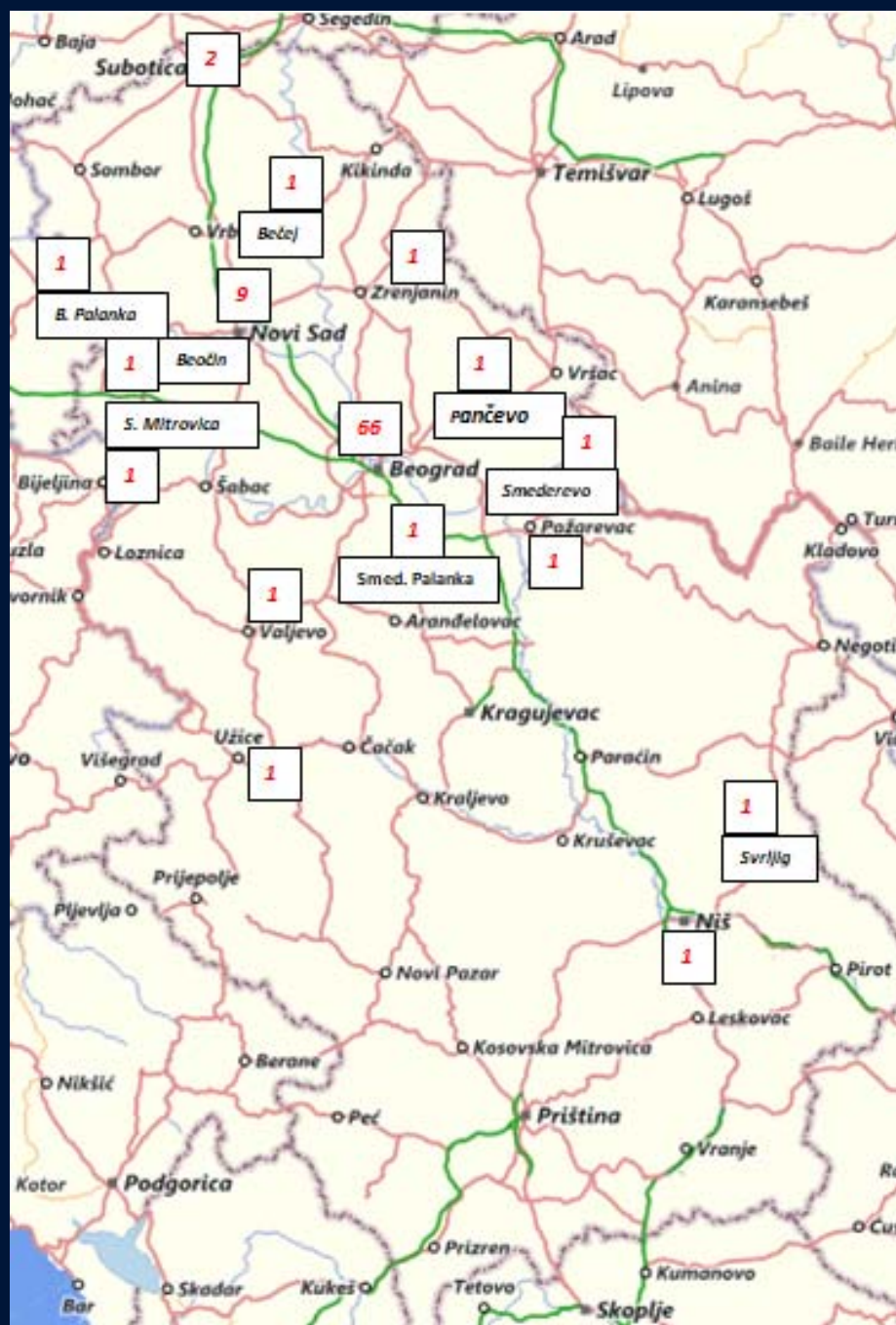
Ispit za sticanje zvanja „Licencirani procenitelj“ – prva iskustva

- u pretdnom periodu, akreditovano je 5 institucija za organizatore stručne obuke
- ukupno, u prvom periodu, obuku je pohađalo oko 180 kandidata
- kvalitet obuke i pristup kandidata dao je jasnu sliku već na prvom ispitu. Izašlo je 166, a položilo je 24 kandidata.
- nakon prvog ispitnog roka, uočljiv
- o je da kandidati u većini slučajeva, nisu dovoljno shvatili ozbiljnost ispita
- primetno je određeno nezadovoljstvo među delom kandidata. „Glavni“ argument, „...mi kao sudski veštaci radimo procene već 20 godina?!“
- Stručni odbor je odmah preduzeo sve mere u sklopu svojih zakonskih ovlašćenja, kako bi pribavio podatke i obavio razgovore sa pojedinim organizatorima sve radi ukazivanja na uočene probleme
- analiza je u toku, neophodno je ukazati organizatorima na eventualne propuste u obuci, nakon čega se može očekivati i veće razumevanje i ozbiljniji pristup pripremi za ispit svih, a posebno trenutno nezadovoljnih kandidata

Teritorijalna raspoređenost licenciranih procenitelja

- na mapi, na sledećem slajdu, prikazana je teritorijalna „pokrivenost“ Srbije do sada licenciranim proceniteljima
- uočljiv je teriritorijalni debalans po broju licenciranih procenitelja
- najveći broj procenitelja je u Beogradu i Novom Sadu

Starosna struktura procenitelja

- trenutno, ne raspolazem sa tacnim podacima o starosnoj strukturi do sada licenciranih procenitelja
- prema podacima sa 1. ispita, stanje sledeće
- do 40 godina starosti, položio je 11 kandidata. Od 46 – 60 godina starosti 11, dok je starijih od 60 godina, položio dvoje
- generalno, licencirani procenitelji su u gornjoj starosnoj dobi

Kako privući mlade u profesiju? Neophodni uslovi....

- standardi su doneti, edukacija postoji
- ono što nedostaje, jeste motiv
- šta bi mogao biti motiv za privlačenje mladih da se bave procenama?
Adekvatna cena rada sigurno. U suprotnom, nakon neminovne smene generacija, za cca. 10-15 godina, desiće se vakuum na tržištu procenitelja

Da li su cene na tržištu adekvatne uloženom trudu, znanju, a posebno odgovornosti?

- trenutno, postoji veliki nesklad između „priznatih“ cena izrade procena, sa narastajućim zahtevima krajnjih korisnika i obimom Izveštaja
- upoređujući obim i kvalitet izveštaja od pre nekoliko godina, sa današnjim, uočljiv je nesrazmer i zahtevanom obimu i kvalitetu, sa cenama koje su „ostale“ na nivo kada su izveštaji zadovoljavali krajnje korisnike sa napisanih 3-5 stranica
- zahvaljujući nelojalnoj konkurenciji, posebno nekvalifikovanih procenitelja, „profesionalci“ su dovedeni u nezavidan položaj

Obim posla

- Prijem i razmatranje dokumentacije
- Priprema ponude
- Izlazak na teren i identifikacija predmeta procene
- Prikupljanje i analiza neophodne dokumentacije
- Kancelarijska analiza tržišnih podataka
- Pisanje izveštaja
- Popunjavanje NKOSK tabele (obavezno ukoliko se kredit osigurava preko NKOSK-a)
- Popunjavanje NBS tabele (obavezno)
- za „objekte u izgradnji“ radi se mini tehn. prijem, a dokumentacija koju treba pregledati i analizirati je veoma obimna. Cena procene za uknjiženu i nekretninu u izgradnji je egal?!

Analiza cene

- Prosečna naknada za izradu izveštaja apsolutno ne zadovoljava ni minimalne iznose potrebne za izradu kvalitetnog izveštaja
- min. povećanje trenutno „priznatih“ cena moralo bi biti bar za 50%
- Problem procenitelja (za neadekvatnu nadoknadu, traži se izveštaj koji je u potpunosti u skladu sa NS)
- Problem korisnika kredita i banaka (eventualno povećanje cena, povećalo bi i cenu kredita, odnosno, troškove klijenata)
- Problem društva (ne postoji adekvatan motiv za mlade da bi se bavili ovim veoma odgovornim poslom)

Da li je tržište već počelo da reaguje na pojavu licenciranih procenitelja, posebno državne institucije?

- za sada, ne postoje bitniji pokazatelji da državne institucije pokazuju potrebu i posebno interesovanje za licencirane procenitelje. Nadamo se da će se to uskoro promeniti, posebno kada su u pitanju Poreska uprava i Katastar nepokretnosti
- uglavnom, najveći konzumenti su finansijske insitucije (banke, konsultantske i revizorske kuće)
- privatni sektor je praktično već apsorbovao svoje potrebe za kvalifikovanim proceniteljima
- u Srbiji, trenutno postoji cca. 90 licenciranih procenitelja
- teško je dati procenu optimalnog broja procenitelja u Srbiji, procene variraju. Na kraju, tržište će tačno definisati potrebe
- najveći problem je neravnomerna raspoređenost. Centri poput Beograda i Novog Sada su adekvatno „pokriveni“. Ostali gradovi Srbije, svakako nisu ni približno. Ovo je direktna posledica nezainteresovanosti za dodatnom edukacijom i usavršavanjem sudskih veštaka iz tih krajeva koja je primećena u prethodnom periodu

Neophodne promene

- veći profesionalizam i etičnost u poslu svih koji se bave procenama
- veće priznavanje struke i profesije procenitelja
- društvo mora da pokaže veći respekt prema licenciranim proceniteljima
- adekvatna naknada za rad

Hvala!

Zoran Stanić, MScCE – REV

NUPS - NAVS